Grigore de Nyssa
La termenul limită de trei zile pentru Învierea Domnului nostru Isus Hristos

Text - Traducere

Republicat de pe: http://aganargyroi.gr

Editare computer: Sofia Mercouri, Eleni Christou. /INTERNET: ORTHODOXI PORIA

Text antic Traducere

În binecuvântarea patriarhilor cu Duhul divin, care este sigură, în legislația spirituală, care este nădăjduită prin făgăduință, în enigmele istorice ale adevărului, care este crezut, în glasul profetic, care este proclamat mai presus de fire, toate acestea sunt haruri prezente. Și precum, după vederea dinaintea ochilor noștri, o lumină strălucește în jurul fețelor, culesă din o mie de lumânări, tot așa întreaga binecuvântare a lui Hristos, ca o torță care strălucește în sine, lucrează asupra noastră această mare lumină, cea culesă din multele și feluritele raze ale Scripturii; căci este de cuviință să primim din fiecare dintre exemplele divin inspirate pe cea potrivită pentru sacramentul prezent. Ceri binecuvântarea lui Avraam; ai ceea ce cauți în vederea prezentă. Vezi stelele cerului?

Acestea spun eu că sunt stelele care prin Duhul ne-au chemat în repetate rânduri și au făcut Biserica un cer în mulțime, pe care harul sufletului, strălucind, este marcat de razele torțelor. Și aceștia sunt într-adevăr copiii lui Avraam, născuți din făgăduința sa, care sunt asemănați cu stelele cerului, ale adevărului, care nu păcătuiesc. Vă minunați de mărețul Moise, care a cuprins toată creația lui Dumnezeu prin puterea cunoașterii. Iată pentru voi binecuvântatul Sabat al primei creații a lumii, cunoașteți prin acel Sabat acest Sabat ziua de odihnă, pe care Dumnezeu a binecuvântat-o mai presus de toate celelalte zile. Căci în aceasta, la fel de adevărat ca în adevăr, Dumnezeu cel unic-născut s-a odihnit de toate lucrările sale prin economia morții, trupul Sabatului, și la ceea ce s-a întors din nou prin înviere, a înviat tot ce zăcea în el însuși, devenind

viață și înviere și răsărit și zori și zi pentru cei aflați în întuneric și umbra morții.

Povestea binecuvântării rudeniei este completă pentru voi; tatăl lui Isaac, cel iubit, nu a fost cruțat, iar singurul său născut a fost adus ca jertfă și jertfă, iar mielul a fost junghiat în locul lui. Căci iată în istorie întreaga taină a evlaviei. Mielul lemnului este luat de coarne, iar singurul născut poartă asupra sa lemnul deplinătății. Iată cum Cel ce poartă toate lucrurile prin cuvântul puterii Sale, El poartă și povara lemnului nostru, și sub lemn este luat, purtând ca Dumnezeu și ca un miel purtat, astfel încât marea taină a Duhului Sfânt este împărtășită în mod tipic atât de Fiul iubit, cât și de oile care au fost date în slujbă, astfel încât în unul se arată taina morții, iar în Singurul Născut viața care nu este întreruptă de moarte? Și dacă El voiește să-l ia și pe acest Moise, întinzându-și mâinile, crucea fiind tăiată, iar în această figură amalekitul fiind distrus, să vedem în adevăr tipul și pe Amalekitul căzând pe cruce.

Și voi aveți pe Isaia, care este mic pentru voi și contribuie la harul de acum; căci de la el ați fost avertizați despre mama necăsătorită, despre trupul fără copii, despre nașterea fără durere, despre nașterea neîntinată, așa zice profetul; „Iată, fecioara va zămisli în pântece și va naște un Fiu și-I vor pune numele Emanuel, care înseamnă «Dumnezeu este cu noi». Dar faptul că pântecele a fost făcut fără muncă, permiteți-mi să vă învăț mai întâi și chipul; căci, din moment ce fiecare plăcere are durere atașată, fiecare necesitate asupra lucrurilor considerate ca atașate este a unei neființe, nici nu există alta. Unde plăcerea nașterii nu a fost precedată, de necesitate nici durerea nu a urmat. Apoi, cuvântul profetului confirmă și cuvântul, având acest înțeles: «Înainte să vină durerea nașterii, ea a fugit și a născut un copil de parte bărbătească» sau, cum spune un alt interpret, «înainte să fie în naștere, a născut». Din aceasta, cum spune un alt interpret, despre mama Fecioară, «ni s-a născut un copil, un Fiu și ni s-a dat, al cărui început a fost pe umărul Lui și numele Lui este numit Îngerul marelui sfat, sfătuitor minunat, Dumnezeu puternic, conducător, prinț al păcii, Tatăl veacului viitor». Acest copil, acest fiu, «ca o oaie la tăiere și ca un miel înaintea celui ce-l tunde, a tăcut» sau, mai degrabă, precum spune Ieremia, „acesta este mielul fără cusur, adus la jertfă, aceasta este pâinea, care trebuie arsă pe lemne”, adversarii atât ai pâinii, cât și ai lemnului. Ci mai degrabă, să luăm din profeție cel mai gol și evident dintre toate, prin care este prefigurat clar misterul, pe Iona, zic eu, care s-

a cufundat impasibil în balenă și timp de trei zile și tot atâtea nopți în pântecele balenei, prefigurând chinul Domnului în iad.

Acestea și alte lucruri de acest fel le vedeți în fiecare scriptură căutând și alegând; căci toate acestea le vedeți prin prezent și în funebritatea prezentă „toată legea atârnă și prorocii", cum spune Evanghelia, și „fiecare cuvânt și lege inspirată de Dumnezeu" recapitulează în aceasta harul după glasul lui Pavel. Căci acesta este sfârșitul întunericului și începutul binelui, cum spun; „moartea a domnit de la Adam" al dinastiei corupătoare, luând începutul, dar chiar și până la Moise a rămas împărăția lui rea, nimic din lege neîndulcinând dinastia rea a morții; a venit împărăția vieții și împărăția morții a fost răsturnată și a avut loc o altă naștere, o altă viață, un alt fel de viață, o transfigurare a acestei firi a noastre. Ce este nașterea? Nu din sânge, nici din voia omului, nici din voia firii pământești, ci făcută din Dumnezeu. Cum este aceasta? Vă voi prezenta clar harul prin cuvânt; Acest interes este conceput prin credință, prin renașterea botezului este condus la lumină, hrana sa este Biserica, împreună cu învățăturile ei, mâncarea este pâinea de sus, împlinirea vârstei este starea înaltă, căsătoria este conviețuirea înțelepciunii, copiii sunt speranțele, casa este împărăția, moștenirea și bogăția sunt desfătările din paradis și, în final, în loc de moarte, viața veșnică în fericirea dincolo de valori. Marele Zaharia vede și el aceasta ca începutul schimbării spre bine și se îndoiește de numele chemării, la ce folosește să atribuie în mod special harul prezent? Căci celelalte minuni despre patimă s-au săvârșit și se spune despre acest timp că „nu a fost nici zi, nici noapte", prin care se indică faptul că nu se poate numi zi când nu este soare și nu este noapte deloc și nu este întuneric; căci Dumnezeu a numit întunericul noapte, așa cum a făcut-o Moise.

Ele sunt după timpul de acum și după lumina zilei, din acest motiv profetul spune: „și nici zi, nici noapte". Dacă nu este nici zi, nici noapte, după cuvântul profetului, acest timp este, ci altceva în afară de acestea, totuși harul prezent este și se numește. Vreți să spun, îmi amintesc? „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul", alta decât zilele care au fost făcute la începutul creației, prin care se măsoară timpul, acesta este începutul unei alte creații; căci în această zi Dumnezeu face un cer nou și un pământ nou, cum spune profetul. Care cer? Firmamentul credinței în Hristos. Care pământ? Inima bună este o reputație, cum a spus Domnul, pământul care a băut izvorul care a venit peste el și a uscat grâul

abundent. În această creație soarele este viață curată, stelele sunt virtuți, aerul este guvernare transparentă, marea este adâncul bogăției înțelepciunii și cunoașterii, iar vlăstarele sunt învățături bune și învățături divine, deoarece oamenii legii, adică turma lui Dumnezeu sunt înzestrați, iar pomii care rodesc sunt lucrarea poruncilor. În aceasta este creat și omul adevărat, care este făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Începutul acestei lumi este „această zi pe care a făcut-o Domnul”, despre care profetul a spus că „nu va fi zi, nici noapte, nici noapte”. Și astfel cuvântul a vestit excelența harului prezent. Ea a dezlegat durerile morții, a născut pe întâiul născut dintre morți, în ea s-au sfărâmat porțile de fier ale morții, în ea s-au sfărâmat zăvoarele de aramă ale iadului. Acum se deschide închisoarea morții, acum se vestește eliberarea celor captivi, acum se dă vedere orbilor, acum zorii de sus îi vizitează pe cei ce stau în întuneric și în umbra morții.

Vrei să afli ceva despre perioada de trei zile? Este suficient să spunem atât, că într-o perioadă atât de scurtă de timp, înțelepciunea atotputernică, fiind în inima pământului, a putut uita acea minte măreață care locuia în ea; căci așa numește profetul această minte măreață, numind-o Asiria. Inima este sediul minții (căci în ea se crede că este suveranul), de aceea Domnul este făcut în inima pământului, care este locuința acelei minți ticăloase, pentru ca să-și facă voința nebună, așa cum spune profeția, și să-l prindă pe înțelept în viclenia lui și să întoarcă încercările înțelepte împotriva lui. Căci, fiindcă era greu pentru prințul întunericului să amestece prezența luminii cu prezența cărnii, pe care nu o considera a fi o parte a cărnii, de aceea, când a văzut trupul purtător de Dumnezeu și a văzut și minunile săvârșite de divinitate prin el, a sperat că trupul va fi înfrânat de moarte și că toată puterea lui va fi înfrânată în el. Și pentru aceasta, ispita trupului, fiind ademenită de cârligul dumnezeirii, a fost luată, și astfel a ieșit balaurul prin cârlig, precum a făcut Iov, care prevestise venirea Domnului, zicând: „Vei prinde balaurul prin cârlig”.

Să auzim din glasul profetului ce a fost, că inima acestui pământ a uneltit împotriva tuturor, când trupul Domnului s-a deschis împotriva ei. Ce îi spune Isaia, mustrându-i înțelesurile? „Tu ai zis în inima ta: «Mă voi sui la cer, îmi voi pune scaunul de domnie mai presus de stelele cerului, voi ședea pe un munte înalt, mă voi sui peste nori, voi fi ca Cel Preaînalt.»” Aceasta a uneltit inima cea rea în sine. Și înainte de aceasta, marele asirian cel rău, care își duce planul cel rău, îl auzim din nou din glasul lui Isaia, care a zis: „Voi face puterea mâinii mele și înțelepciunea priceperii mele nebunești hotarele neamurilor și le voi înălța puterea și voi clătina

cetățile locuite și întreaga lume va fi luată ca o povară și ca niște pustii care sunt arate și nu este nimeni care să-Mi scape sau să-Mi stea împotriva". După această nădejde, el primește în sine pe cel care a fost exilat în lumea de jos prin caritate; Și ce s-a întâmplat cu el în loc de ceea ce se spera, profeția spune clar despre patima lui, spunând: „Cum a căzut Lucifer din cer?" Cum a căzut pe pământ, când s-a așezat putrezirea, când îmbrăcămintea de viermi se transformă într-o haină? Și ce altceva se întâmplă cu distrugerea lui, dacă vreți să aflați din acestea scrise cu precizie. Dar mă voi întoarce la scopul problemei. Din acest motiv, adevărata înțelepciune se săvârșește în această mare inimă a pământului, pentru ca marea minte rea să dispară din ea și întunericul să fie luminat și „muritorul să fie înghițit de viață" și răul să fie transformat în neființă de către ultimul dușman desființat, care este moartea. Aceasta este ceea ce va împlini pentru voi perioada de trei zile.

Nu este harul lent? Nu se împlinește atât de mult bine într-o perioadă lungă de timp? Vrei să știi excesul de putere al celor împliniți într-un timp atât de scurt? Numără-mi toate generațiile de oameni de la prima intrare a răului până la analiză, câți oameni sunt numărați în fiecare generație, în câte miriade. Este oare posibil să numărăm mulțimea după număr, așa cum în generațiile succesive răutatea a crescut și bogăția rea a răutății, împărțită între fiecare, a devenit mai mare de către fiecare? Și astfel, înmulțindu-se, răul continuă să curgă prin generațiile mereu știutoare, revărsându-se în mulțime la infinit, până când ajunge la măsura supremă a răului, originar din tot ceea ce este conținut în natura umană, astfel profetul a declarat universal că „toți s-au abătut, când au fost în nevoie" și nu a fost niciunul printre cei care sunt, care să nu fie un instrument al răului.

Crezi tu că o asemenea masă de rău, care s-a adunat de la întemeierea lumii până la dispensarea patimilor Domnului, în trei zile este o mică demonstrație a puterii Sale întrecută, sau nu este ea mai puternică decât toate minunile din istorie? Căci, așa cum minunea lui Samson este mai mare nu numai în a cuceri leul, ci și în a-l stăpâni cât era încă în viață și a sfâșiat o pradă atât de mare ca și cum ar fi fost un vânat, tot așa distrugerea unui astfel de rău de către Domnul dincolo de toate ostenelile Sale este o dovadă mai mare a puterii Sale întrecute. Nu influența apelor infinite de sus care se revarsă asupra subiectului, nici abisurile de aceleași dimensiuni care se ridică deasupra și înghit pământul în mare, nici

întreaga lume acoperită de mare ca un uriaș, nici munții care se transformă în abisuri și vârfuri de munți sub apă, nici, precum Sodoma, potopul de foc care purifică stricăciunea, nici altceva de acest fel, ci o epidemie simplă și de neînțeles, prezența vieții și a luminii numai, pentru cei care stau în întuneric și umbra morții, o eclipsă completă și anihilarea atât a întunericului, cât și a morții este asigurată.

Ce spun celor care au fost spuse și încă una? Răul a apărut în șarpe, femeia a fost învinsă prin experiența dragonului, iar după aceasta bărbatul a fost învins de femeie. Răul a luat ființă prin trei; la ce îmi arată amintirea acestor lucruri? Există vreo ordine a binelui care să fie înțeleasă prin ordinea în rău. Văd aceste trei vase ale răului; în primul rând, când a fost creat pentru prima dată, în al doilea rând, când a fost distrus, în al treilea rând, când a fost creat după acestea. Deoarece în aceste trei zile răul este rampant, îl numesc de natură diabolică, atât în rasa feminină, cât și în plenitudinea bărbaților, din acest motiv, în trei zile boala dispare în fiecare rasă a celor afectați de rău, o zi fiind rezervată vindecării; într-o zi bărbații bolii sunt curățiți, în a doua rasa feminină este vindecată, în ultima este desființat ultimul dușman, moartea, iar principatele și puterile și puterile forțelor opuse din jurul ei sunt aduse la nimic. Nu vă mirați dacă creația binelui este împărțită în perioade de timp; și căci, în ciuda primei creații a lumii, puterea divină nu încetează să desăvârșească toate ființele într-o clipă, ci include totuși crearea ființelor și perioadele de timp, în felul acesta că în prima zi o parte a creației a fost desăvârșită, iar în a doua cealaltă și așa mai departe, până când ființele au fost desăvârșite în zilele explicite ale lui Dumnezeu, armonizând toată creația. Așadar, și aici, conform cuvântului inefabil al înțelepciunii, în trei zile de ființe răul este făcut familiar, de la bărbați, de la femei și de la rasa șerpilor, în prima zi natura răului și-a avut originea.

Însă, în ceea ce privește numărul zilelor, am sugerat acest lucru și, fie pe bună dreptate, fie pe nedrept, îl lăsăm la judecata ascultătorilor; căci discursul nu este o decizie, ci un exercițiu și o căutare. Și dacă veți căuta să vedeți cu precizie perioada acestor zile din patimi (căci numărului nu-i lipsește puțin, dacă socotiți timpul de după ceasul al nouălea al zilei de vineri, de când Duhul a fost dat părinților), puteți întârzia puțin și poate că discursul vă va oferi claritate în această privință. Ce este discursul? Ridicați privirea spre măreția puterii divine și nu ignorați ceea ce se caută în acel loc; amintiți-vă de decizia despotică, ceea ce decide statul atotcunoscător despre sine, cum puterea imperială și necesitatea naturală a separării sufletului de trup, în cuvintele că „nimeni nu-mi ia sufletul de

la Mine, ci îl dau eu de la Mine însumi; am putere să-l dau și am putere să-l iau iarăși”. Să mi se stabilească acest lucru și ceea ce se caută vi se va lămuri. Căci, conform autorității despotice a economiei, el nu așteaptă necesitatea care vine din trădarea și atacul jefuitor al evreilor și din judecata ilegală a lui Pilat, pentru ca răutatea lor să devină conducătorul și cauza mântuirii comune a oamenilor, ci anticipează economie și atacul în felul inefabil al preoției, iar preotul, invizibil oamenilor, se oferă pe sine ca ofrandă și jertfă pentru noi, ca „Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii”. Când s-a întâmplat aceasta? Când și-a făcut propriul trup comestibil și sângele său de băut pentru cei care sunt în unire; căci acesta este un semn că nimic altceva decât o oaie umană nu putea fi mâncată decât dacă tăierea ar fi precedat mâncarea. Cel care își dă propriul trup ucenicilor să mănânce, indică clar că jertfa mielului a fost deja finalizată; căci dacă trupul preotului ar fi fost adus Domnului, nu ar fi spus că este viu. Când le-a dat ucenicilor prilejul să mănânce trupul și sângele, el deja, după cuvânt, avea puterea celui ce mântuiește trupul în mod nevăzut și nevăzut, iar sufletul era în ei, în care era depusă puterea celui ce mântuiește, cu această putere divină ce era aprobată, patrulând acel spațiu din inimă.

Întrucât jertfa marelui preot, însuși mielul, a fost adusă lui Dumnezeu pentru păcatul comun, după ce a îndeplinit slujba sacrificială în mod nevăzut și nevăzut, din acel moment încolo, timpul reflectării interioare a adevărului nu a fost păcătuit; căci era seară, când acel trup sacru și sfânt a fost mâncat, și acea seară, noaptea dinaintea Vinerii Mari, a fost sărbătorită. Atunci ziua de vineri, pe care am adăugat-o, este împărțită într-o noapte și două zile; căci dacă Dumnezeu a numit întunericul noapte, iar la ora trei s-a făcut întuneric peste toată lumea, aceasta este noaptea care s-a reînnoit la mijlocul zilei, descriind cele două părți ale zilelor de la sine, una de dimineața până la ora șase, iar cealaltă de la ora nouă până seara, astfel încât până în acest punct sunt două nopți și două zile. Apoi, noaptea dinaintea Sabatului și după această zi de Sabat, aveți cele trei zile și trei nopți. Întreabă-mă, așadar, ceasul învierii și vei găsi adevărul în cele spuse.

Când s-a întâmplat aceasta? „Iată, Sabatul!”, strigă Matei. Acesta este ceasul învierii, conform clarității Evangheliei, acesta este termenul purtării Domnului în inimă; căci era deja seară, deja adânc în noapte (și era începutul acelei nopți, seara care a urmat uneia dintre zilele de Sabat), apoi are loc cutremurul, apoi îngerul în haine rostogolește piatra monumentului. Și femeile, urcând puțin, lumina zilei apărând deja, ca și

cum o zori solară de la răsărit ar apărea deasupra, apoi povestesc povestea învierii care avusese deja loc, știau minunea, dar nu li s-a spus ceasul; căci îngerul le-a spus că a înviat, dar timpul nu a fost adăugat la verb. Dar marele Matei, dintre toți evangheliștii, singur a stabilit cu exactitate timpul, spunând că seara Sabatului a fost ceasul învierii.

Dacă așa stau lucrurile, termenul limită ni s-a stabilit din seara de după a cincea zi până în seara zilei de sâmbătă, măsurând timpul nopții priveghiului, cum se spune, împărțind vinerea în două zile și o noapte. Căci i se pare dinastiei conducătoare a acestui secol că lucrările nu trebuie neapărat susținute de părțile rânduite de timp, ci că măsurile de timp trebuie reînnoite după nevoia lucrărilor și că acțiunea puterii divine care săvârșește binele trebuie să fie mai scurtă și că măsurile trebuie concepute mai trunchiate decât timpul, astfel încât timpul să nu fie numărat mai puțin de trei zile și tot atâtea nopți, deoarece acest număr este căutat de rațiunea misterioasă și secretă, nici nu trebuie așteptat ca intervalele obișnuite de zile și nopți să împiedice viteza acțiunii puterii divine; căci cel care are putere și este divin din sine și poate lua sufletul, când a vrut, a avut putere ca poetul veacurilor, să nu fie slujit de lucrările în timp, ci să facă după lucrările în timp.

Însă în cel mai mare capitol se caută cuvântul; căci cei mai învățați caută o ilustrație, cum în același timp Domnul se dăruiește de trei ori, atât inima pământului, cât și raiul cu tâlharul și mâinile părinților; căci fariseilor le spune că „precum Iona era în pântecele chinei, așa va fi Fiul omului în inima pământului trei zile și trei săptămâni”, iar tâlharului că „astăzi vei fi cu mine în rai”, iar Tatălui că „în mâinile tale îmi încredințez duhul”. Căci nici în lumea de dincolo nu spui că îl vei trimite în rai, nici în rai nu este lumea de dincolo, astfel încât, în același timp, mâna Tatălui să fie în amândouă. Dar acest lucru nu este deloc vrednic de a fi cerut de cei care sunt considerați cu pioșenie; căci El este peste tot prin putere divină și este prezent peste tot și nimic nu este lăsat afară.

Am mai învățat câteva lucruri despre aceasta, pe care vi le voi explica pe scurt, dacă doriți. Când Duhul Sfânt a venit peste Fecioară și această putere a Celui Preaînalt a umbrit omul cel nou din ea (care de aceea a fost numită nouă, pentru că a fost făcută după Dumnezeu și nu după obiceiul omenesc, ca să devină un vas al lui Dumnezeu, nu făcut de mâini; căci Cel Preaînalt nu locuiește în lucruri făcute de mâini, adică în cele construite de oameni), atunci ea însăși, zidind casa înțelepciunii și umbra puterii, ca să zic așa, pecetea făpturii formate din interior, apoi în

amândouă fiind alcătuită firea omenească, adică sufletul și trupul, puterea divină care se descoperă în amândouă s-a amestecat potrivit. Căci arată că în amândoi aceștia, care au murit prin neascultare (căci moartea a fost înstrăinarea sufletului, înstrăinarea adevăratei vieți și destrămarea și dizolvarea trupului), amestecul de viață în amândoi a făcut moartea familiară.

Fiecăreia dintre părțile omului, atributele divinității, amestecate corespunzător de ambele, le erau în mod vădit caracteristicile naturii superioare; căci trupul, pe de o parte, indica divinitatea din el prin atingere, vindecările erau efectuate, iar sufletul, pe de altă parte, indica puterea divină acelei voințe puternice; căci, așa cum senzația trupului după voința sa este proprie, tot așa este și mișcarea sufletului după voința sa. Leprosul se apropie deja pătrunzător și deja având nevoie de trup. Cum are loc vindecarea de la Domnul în acest caz? Sufletul dorește și trupul atinge și prin ambele fuge patima; „s-a dus", căci se spune, „de la el s-a dus lepra". Din nou, nu vrea să-i concedieze pe cei care s-au adunat cu mii în acest deșert, ci frânge pâinile în mâinile lor. Iată, cum prin ambele se manifestă divinitatea împreună-părtășitoare, atât în trup, cât și în impulsul voinței făcute în suflet. Și la ce folosește să descriem toate minunile săvârșite în același mod celor predestinați care se ocupă de cuvânt? Dar nu mi-am amintit de dragul a ceea ce s-a spus și voi reveni asupra acestui aspect.

Cum se află Domnul atât în iad, cât și în rai, în același timp? Soluția întrebării este una, aceea că Dumnezeu este fără excepție, prin faptul că El a creat toate lucrurile, și o alta, la care privește acum cuvântul, aceea că omul lui Dumnezeu în întregime, prin stăpânirea Sa de sine, transformându-se în firea divină, în timpul iconomiei Sale bazate pe patimi, cealaltă parte, odată înfrânată, s-a îndepărtat (căci darurile lui Dumnezeu sunt nelipsite), dar divinitatea a despărțit de bunăvoie sufletul de trup și s-a arătat a rămâne în amândouă; căci prin trup, prin faptul că nu a primit stricăciunea morții, L-a desființat pe cel ce avea puterea morții, iar prin suflet i-a deschis tâlharului intrarea în rai. Ambele sunt îndeplinite simultan de ambele zeități, împlinind binele, pe de o parte prin nestricăciunea trupului, distrugerea morții, iar pe de altă parte prin suflet, grăbindu-se spre propria sa casă, urcușul spre raiul oamenilor.

Căci aliajul uman este dublu, dar natura divinității este simplă și unitară, în momentul separării trupului de suflet, care nu este separat de compozitul indivizibil, ci în unire devine; căci unitatea naturii divine este

în mod egal în două părți, care unesc din nou părțile care sunt separate. Și astfel moartea vine din divizarea celor uniți, iar învierea din unirea celor despărțiți. Dacă întrebi: Cum se prezintă cel din rai care este în mâinile Tatălui, lasă-l pe marele Isaia să-ți explice întrebarea pusă despre aceste lucruri; căci el a spus în persoana lui Dumnezeu despre Ierusalimul de sus, pe care îl credem a nu fi altul decât raiul, că „pe mâinile mele ți-ai zugrăvit zidurile". Dacă Ierusalimul este descris în mâinile Tatălui, care este raiul, adică cel care este în rai locuiește totuși în casele părinților, în care cetatea divină își are descrierea.

Și aceste lucruri, însă, pe care le auzim de la evrei care îi persecută într-o acuzație severă a doctrinei, sunt vrednice de a fi adăugate pe scurt la discurs. Căci ei spun că în discursul despre Paște, evreilor li s-a prescris de Moise a patruzecea zi a lunii lunare și cele șapte zile de azimă și că mâncarea amară trebuia respectată pe azimă. Dacă sunteți sârguincioși în respectarea celor patruzeci de zile, evreul să respecte atât pâinea amară, cât și cea azimă, iar dacă acestea sunt vrednice de a fi respectate, care este studiul acesteia? Căci el vede în același legiuitor ceea ce este drept și benefic sufletului, iar ceea ce este inutil este judecat și aruncat, deoarece este necesar fie să îndepliniți totul prin voi, ceea ce se spune despre Paște, fie să vă abțineți de la orice. Ce suntem noi? Să ne amintim de cel care a poruncit să nu ne temem de ocara oamenilor și să nu fim biruiți de răutatea lor; căci am cunoscut și respectarea benefică sufletului a azimei și folosul amarului și utilitatea celor patru sute. Și acesta este motivul pe care îl vom vizita pe scurt. Legea, având umbra bunurilor viitoare, vede un sfârșit în vederea celor dintâi, ca și cum prin diferitele porunci omul ar fi curățit de firea rea amestecată în ea. Aceasta în circumcizie, aceasta în Sabat, aceasta în respectarea mâncării, aceasta în diferitele jertfe, aceasta în respectarea legii. Și este departe de a fi posibil să explicăm în detaliu lucrurile care ne privesc pe fiecare dintre noi, care sunt declarate în mod tainic în curățirea vieții prin lege.

După cum prin circumcizia firii desăvârșite duhovnicește, firea pătimașă este lăsată deoparte, circumcizând viața trupească, iar prin păzirea Sabatului se învață inactivitatea în rău, iar jertfa vieții ucide patimile, iar discernământul prescris cu privire la murdăria necuratului te sfătuiește să te înstrăinezi de viața pângăritoare și necurată, tot așa și această sărbătoare este potrivită acelei sărbători, pentru care sufletul este pregătit prin pâinea nedospită în șapte zile de pâine dospită, purificându-se, ceea ce este enigma unei astfel de sărbători; numărul de șapte zile, timpul trecător, este indicat în aceasta, timpul care se parcurge prin săptămâni, în

timp ce banii prin sârguință în ziua de azi zero a unei rămășițe de răutate trebuie mântuiți, ca și cum nu ar fi o strecurătoare și un oțet pentru fermentul curent sau un amestec de răutate al vântului. „Să nu răsară soarele peste mânia voastră”, spune apostolul, „nu cu aluat vechi, nici cu aluat de răutate și răutate, ci cu azima sincerității și adevărului”. Și cunoaștem un fel de răutate și, în consecință, suntem învățați despre celelalte feluri de răutate. Iar amărăciunea îl alungă pe cel ce este confuz în viață și este liber și îl aduce pe cel înfrânat și înfrânat și îl simte, o viață greu de înțeles, pentru că orice disciplinare nu este pentru bucuria prezentă, ci pentru întristare.

Cel care, de-a lungul acestei săptămâni de viață, neamestecat cu viciile vechi și nedospit cu cele veșnic prezente, împlinește viziunea vieții făcând din abstinența un lucru zilnic, se separă de orice amestec întunecat; pentru aceasta este indicată a patruzeci și zecea parte a ciclului lunar. Căci, deoarece toate zilele ciclului lunar sunt nouă și douăzeci și jumătate, în ais-ul lunii noi luna, după ce și-a încheiat ciclul prin creștere, din nou prin descreștere revine la eclipsa totală de lumină, adică jumătate din numărul menționat patruzeci și zecea parte este, de asemenea, mică. Când luna se întâmpla să aibă această formă, deoarece însoțea spațiul nopții pe aceeași cale, restul cercului era adăugat, astfel încât lumina să fie umplută cu zorii zilei, care se amestecau de la sine cu lămpile, astfel încât nici seara, nici în zori, nicio paranteză nu întrerupea continuitatea luminii în succesiunea elementelor locuinței indivizibile a zorilor (căci chiar înainte de a coborî raza soarelui, luna contrazice direct soarele în diametru și cu propria lumină luminează subiectul. Și din nou, înainte ca întregul său cerc să ajungă la orizont, se reflectă rămășițele luminii lunare sau ale zorilor zilei), și astfel a acelei luni pline În timpul zilei, întunericul dispare în zori și la amurg, luminat de succesiunea luminilor.

Cât privește lumina perceptibilă, în ziua a paisprezecea, inadmisibilitatea amestecului de întuneric pe tot parcursul nopții și zilei, aceasta legea duhovnicească dorește să devină un simbol pentru cei care sărbătoresc duhovnicește, astfel încât de-a lungul săptămânii vieții, într-un Paște luminos și neîntunecat, tot timpul vieții lor, să poată lucra. Aceasta este situația poruncilor referitoare la Paște către creștini. Așadar, spre ziua a paisprezecea, vedem prin această lumină sensibilă și materială a aul-ului și a inteligibilului, preluând imaginația, ca cea care caută luna strălucitoare, cea care ne oferă o lumină constantă toată noaptea, iar adevărul este legea noastră, a cărei respectare este întotdeauna măsurată

de noapte și zi, strălucind pentru noi constant și neamestecată cu lucrările întunericului.

Și în ceea ce privește aceste lucruri, pe cât de mult crucea conține înțelesuri, prin care se desăvârșește taina patimii, pe care El le-a explicat liber în cuvinte? Căci nu existau o mie de căi care duc la moarte, prin care era posibil să se împlinească economia morții pentru noi? Dar dintre toate acestea, aceasta a fost rânduită de Cel care a rânduit patima prin propria Sa autoritate. „Vedeți", căci a spus, „Fiul omului", nu a spus, iar Fiul omului este convins, ca și cum le-ar spune pur și simplu, prezicând viitorul, ci că trebuie să se întâmple în mod necesar dintr-un motiv secret, așa dogmatizează verbul spunând că „vedeți pe Fiul omului suferind și fiind respins și răstignit și a treia zi înviind". Căci înțelegeți-mi sensul lui „vedeți" prin care se găsește necunoașterea altora, sau prin cruce, patima este dogmatizată. Care este motivul pentru aceasta? Numai marele Pavel, care a fost instruit de acele cuvinte excelente, care a fost inițiat în sanctuarele paradisului și care a explicat taina referitoare la aceasta, deoarece în parte prin cuvintele către Efeseni s-a dezvăluit taina, zicând; „ca să puteți înțelege împreună cu toți sfinții care este lărgimea, lungimea, adâncimea și înălțimea și să cunoașteți dragostea care întrece cunoștința lui Hristos, ca să fiți umpluți de toată plinătatea lui Dumnezeu."

Căci acel ochi divin al apostolului nu a înțeles încet forma crucii, ci a arătat clar prin ea că, după ce a câștigat toate lamele ignorante ale maselor, vede clar adevărul ființelor către ea; căci a văzut că această formă, împărțită prin cele patru proiecții de la joncțiunea din mijloc, care au auzit toate puterea și providența celui care s-a arătat în ea, o marchează, și din acest motiv numește fiecare proiecție separat, numind adâncimea cea care este sub mijloc, iar înălțimea cea care este deasupra, iar lățimea și lungimea cea care se extinde din lateral după joncțiunea de o parte și de alta a mijlocului, ca și cum s-ar vorbi despre lățimea de o parte a mijlocului și lungimea de cealaltă parte, prin care îmi place să marchez clar în vorbire, că niciuna dintre ființe. Nu este însă natura divină, care este menținută de natură, cea supracerească, cea subpământeană, cea care se extinde din toate părțile până la marginile ființelor; Căci semnifică, pe de o parte, supraînălțimea, pe de altă parte, subpământul, iar prin lungime și lățime, capetele intermediare ocupate de puterea atotținătoare. Și fie ca prin lucrurile care se săvârșesc în sufletul tău, în conceptul sau în cuvintele despre Dumnezeu, dovada. Căci privește spre cer și cuprinde adâncurile de dedesubt, întinde-ți mintea

spre laturile și extremitățile întregii compoziții și ia în considerare care este această putere continuă ce este legătura tuturor lucrurilor și vezi cum automat în intelectul tău conceptul puterii divine, forma crucii, este gravat din înălțimi pe adâncuri și extins transversal pe capetele extremităților.

Această formă și marele David în chiar cuvintele lăudate: „Unde mă voi duce", zicând: „De la Duhul Tău și de la fața Ta, unde voi fugi? Dacă mă voi sui la cer (această înălțime), dacă mă voi coborî la iad (această adâncime), dacă îmi voi ridica aripile spre est (care este răsăritul soarelui - această lățime) sau dacă voi tăbărî la marginile mării (căci așa numește el apusul - această lungime)". Vedeți cum Oras înfățișează forma crucii prin ceea ce se spune? Tu ești, Dumnezeule, Cel ce ești făcut prin toate lungimile și legătura tuturor lucrurilor și care cuprinde totul în Tine însuți capetele; Tu ești sus, Tu cobori, în acest capăt este mâna Ta și în celălalt mâna Ta dreaptă conduce. Din acest motiv, și marele apostol, când toate lucrurile credinței și cunoașterii sunt împlinite, spune să ne închinăm numelui mai presus de toate ființele, în numele lui Iisus Hristos, atât sub ceruri, cât și sub pământ și sub pământ. Din nou și prin acestea, după forma crucii, el împarte închinarea la Hristos; căci fie un capăt supramundan în partea superioară a crucii desăvârșește închinarea adusă Domnului, fie un capăt temporal la mijloc, fie unul subteran în adâncuri.

Aceasta și iota, conform rațiunii mele considerate împreună cu antena, este ceea ce este mai permanent decât cerurile și mai stabil decât pământul și mai durabil decât toată constituția ființelor. Cerul și pământul trec și produc forma întregii lumi, dar iota, care prin lege nici antena nu trece. Linia perpendiculară care cade de sus pe adâncime se numește iota, iar cea care este trasă transversal de-a lungul laturii se numește antenă, așa cum este învățat și de marinari; căci bucata de lemn care este atașată de velă în lateral și pe care nu o întind ca ecran, o numesc antenă din cauza formei. Căci îmi face plăcere să văd glasul divin al Evangheliei pentru aceasta, adică, în timp ce toate lucrurile sunt alcătuite, cea mai secretă dintre cele conținute în El, puterea de auto-conservare a tuturor ființelor, care este indicată printr-o enigmă și o oglindă a uneia prin figura în formă de cruce. Din acest motiv, „Fiul Omului" nu trebuie doar să moară, ci să fie „răstignit", pentru ca crucea să devină pentru teologii mai perspicace autoritatea atotputernică a Celui ce se arată asupra Sa și întotdeauna în fiecare ființă, proclamând chipul. Să nu tăcem, fraților, nici acel onorabil consilier, Iosif din Arimateea, care, primind în dar acel trup imaculat și sfânt, l-a înfășurat într-un giulgiu curat și l-a pus într-un mormânt curat.

Fie ca lucrarea acelui reprezentant bun la suflet să fie legea noastră și, de asemenea, să ne hotărâm, atunci când primim acel dar al trupului, să nu luăm giulgiul conștiinței fără să-l rupem, nici să-l depunem în mormântul inimii, făcut din oase moarte și din toată necurăția, ci, precum spune apostolul, „fiecare să se cerceteze pe sine însuși”, ca să nu i se dea harul cuiva care primește harul în mod nedemn. Dar, în timp ce vorbesc, simt cum se distruge veșmântul strălucitor al îngerului și acel dulce cutremur îmi cutremură inima de încântare, care rostogolește piatra grea a mormântului omenesc, prin care se deschide orice ușă a învierii.

Și noi suntem mișcați de priveliștea straniei priveliști (căci a trecut deja Sabatul), ca să nu răspundem după femei. Să fie parfumurile, credința și conștiința în mâinile noastre; căci aceasta este mireasma lui Hristos. Să nu-L căutăm pe Cel Viu printre cei morți; căci cel ce-L caută în acest fel este respins de Domnul, zicând: „Nu mă atinge”, dar când Mă voi sui la Tatăl, atunci vă este îngăduit să-L atingeți, adică nu mai este chipul trupesc și slugarnic în imprimarea de sine a credinței, ci Cuvântului care este în slava Tatălui și care există în chipul lui Dumnezeu și este Dumnezeu, închinați-vă acestui Cuvânt, nu chipului unui rob. Să ascultăm ce ni se propovăduiește, și femeia care prin credință a luat înaintea bărbatului a făcut bine, pentru ca prin el să fie îndreptățită în cauza răului, conducându-l la bine.

Ce este evanghelia femeii? Într-adevăr, „nu de la oameni, nici prin oameni, ci prin Iisus Hristos”. Ascultați, căci într-adevăr, Domnul ne poruncește să vă spunem, numindu-vă frații și surorile Lui, că „Mă duc la Tatăl Meu și Tatăl vostru și la Dumnezeul Meu și Dumnezeul vostru”. O, evanghelii bune și bune! Cel ce s-a făcut pentru noi în noi, ca prin a se face una cu noi să ne facă frații Lui, se aduce pe Sine însuși om la adevăratul Tată, pentru ca prin El tot ce este una să fie atras, ca să nu mai fie o ocară pentru cei care slujesc celor care prin fire nu sunt zei. Aducându-i înapoi la Dumnezeul cel viu și adevărat, nu lepădat și deposedat de moștenirea părinților, ci devenind asemenea Fiului prin adopție, întâiul născut dintre mulți frați ai creației bune, El însuși prin trupul care a făcut toată natura, pe care a împărtășit-o, prin trupul care a fost frânt. Dar, din moment ce pâinea nedospită dinaintea Paștelui are înfățișarea amărăciunii, vedem cu ce amărăciune este amară pâinea de după înviere. Iată-l pe Petru prinzând în mâinile Domnului pâine și un fagure de miere; înțelege în ce se transformă amărăciunea vieții pentru tine.

Nu, și noi, ridicându-ne din murdăria cuvintelor, ne-am apropiat deja de pâinea care îndulcește candela bunei nădejdi în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia i se cuvine slava și puterea împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Dacă vreo binecuvântare patriarhală are confirmarea Duhului divin, dacă vreun bine al legislației spirituale speră militanții să-l primească crezând în făgăduință, dacă credem că prin indiciile istoriei se face o prefigurare a adevărului, dacă vreo voce profetică anunță supranaturalul, toate acestea la un loc constituie harul prezent. Și precum, conform acestui spectacol care se răspândește înaintea ochilor noștri, o lumină culesă dintr-o multitudine de lumânări se învârte în jurul viziunii noastre, tot așa întreaga binecuvântare a lui Hristos, strălucind ca o torță, ne creează această mare lumină, care este compusă din multe și felurite raze ale Scripturii. Căci poate cineva să ia din fiecare dintre exemplele inspirate pe cel potrivit pentru astăzi. Ceri binecuvântarea lui Avraam.1 Ai ceea ce ceri văzând ceea ce ai. Vezi stelele cerului?

Mă refer la acele stele pe care Duhul le-a făcut să răsară pentru noi și care au transformat brusc Biserica în cer și a căror har radiant al sufletului este declarat de razele lămpilor. Și dacă cineva spune că aceștia sunt cu adevărat copiii lui Avraam, care au obținut din făgăduința lui Dumnezeu, cei care seamănă cu stelele cerului adevărului, nu se va înșela. Îl admirați pe Moise ceresc, care a descris în detaliu întreaga creație a lui Dumnezeu cu puterea cunoașterii. Iată, aveți înaintea voastră binecuvântatul Sabat al primei creații a lumii; înțelegeți din acel Sabat acest Sabat, ziua de odihnă, pe care Dumnezeu a binecuvântat-o mai mult decât alte zile. Căci în ziua aceea, Dumnezeu, unul-născut, s-a odihnit cu adevărat de toate lucrările Sale prin iconomia morții Sale, în care s-a odihnit cu trupul Său. Și după ce s-a întors la ceea ce era din nou, odată cu învierea, a înviat împreună cu El pe toți morții, devenind viață și înviere și răsărit și zori și zi pentru cei care trăiau în întuneric și în umbra morții.

Și istoria sacră este plină de binecuvântarea familiară; tatăl acelui Isaac care nu și-a cruțat fiul iubit și singurul născut a devenit ofrandă și jertfă și mielul care a fost junghiat în locul lui.2 În istoria sacră, adică, se poate vedea întregul mister al credinței noastre. Mielul a fost atârnat de coarne pe lemn, în timp ce singurul născut poartă lemnul jertfei sale pe umăr.3 Vedeți cum Cel ce ridică totul cu cuvântul său puternic,4 el însuși ridică și povara lemnului nostru și se ridică pe lemn, ridicându-l ca Dumnezeu,

și cum din nou lemnul l-a ridicat ca un miel, după ce Duhul Sfânt a împărțit astfel marele mister în amândouă, și în fiul iubit și în oaia pe care Dumnezeu a arătat-o, astfel încât cu oaia este declarat misterul morții, iar cu Singurul Născut viața care nu este întreruptă de moarte? Dacă vreți să mă refer la Moise însuși care, cu brațele întinse, a șters forma crucii și cu această formă i-a pus pe fugă pe amaleciți,5 puteți vedea în adevăr tipul și pe Amalec supunându-se crucii.

Îl aveți și pe Isaia, care aduce o contribuție nu mică la darul prezent al lui Dumnezeu. Căci de la el ați învățat despre mama necăsătorită, despre fătul fără tată, despre nașterea fără durere, despre nașterea neîntinată, zicând profetul acestea: „Iată, fecioara va zămisli și va naște un fiu și-I vor pune numele Emanuel, care înseamnă: Dumnezeu este cu noi”.6 Că nașterea nu a cauzat durere, să vă învețe mai întâi rațiunea. Că orice plăcere are durere unită cu ea, este absolut necesar în cele care sunt considerate unite, atunci când una lipsește, ca nici cealaltă să nu existe. Prin urmare, acolo unde plăcerea nu a precedat nașterea, nici durerea nu a urmat neapărat. Apoi profetul confirmă cuvântul meu zicând: „înainte să simtă durere, a scăpat de dureri și a născut un copil de parte bărbătească”,7 sau, cum spune un alt comentator, „a născut înainte să o apuce durerile”7. Din ea, spune el, Fecioara Mamă „ni s-a născut un copil și ni s-a dat, al cărui început a fost pe umărul lui și numele lui este «Înger al sfatului», sfătuitor minunat, Dumnezeu puternic, conducător, prinț al păcii, tatăl veacului viitor”.8 Acest copil, acest fiu „a fost dus la tăiere ca o oaie și ca un miel tăcut înaintea junghietorului său”.9 Sau mai bine cum spune Ieremia: „Acesta este mielul fără cusur care este dus să fie jertfit, aceasta este pâinea, în care potrivnicii au pus lemnul atât al pâinii, cât și al lemnului”.10 Dar mai bine să luăm cea mai goală și mai evidentă dintre toate din profeție, care prefigurează clar misterul. Mă refer la Iona, care fără să pătimească nimic a intrat în pântecele balenei și fără să pătimească nimic a ieșit de acolo, rămânând în măruntaiele balenei trei zile și tot atâtea nopți și prefigurând șederea Domnului în iad.11

Aceste lucruri și altele asemenea trebuie să le căutați și să le alegeți din fiecare Scriptură. Căci toate aceste lucruri le vedeți cu prezentul și în bucuria de astăzi. „Toată legea și prorocii se bazează pe aceștia”, cum spune undeva Evanghelia,12 și „orice cuvânt și lege este insuflată de Dumnezeu”,13 este rezumat, după cuvântul lui Pavel, în acest har. Căci acesta este atât sfârșitul celor întristați, cât și începutul binelui. Prin ceea ce spun, vreau să spun următoarele: Moartea a domnit, începându-și tirania distructivă de la Adam și puterea ei jalnică a rămas până la Moise

însuși,14 pentru că legea nu a putut deloc reduce puterea morții. Dar a venit împărăția vieții și starea morții a fost distrusă și o altă naștere, o altă viață, un alt fel de viață, transmutarea însăși firii noastre. Ce este nașterea? „Nu prin curgerea sângelui, nici prin voia omului, nici prin voia firii pământești, ci prin Dumnezeu.”15 Cum s-a întâmplat aceasta? Vă voi prezenta în cuvintele mele harul. Această naștere este concepută prin credință, iese la lumină odată cu renașterea botezului,16 Biserica este hrănitoarea, învățăturile sunt sânul, pâinea cerească este hrana,17 desăvârșirea vârstei este starea cerească, căsătoria este convietuirea cu înțelepciunea, copiii sunt speranțele, casa este împărăția, moștenirea și bogățiile sunt desfătarea Paradisului și, în final, în loc de moarte, viața veșnică în fericirea care îi așteaptă pe cei vrednici. Marele Zaharia vede și el aceasta ca începutul schimbării spre bine18 și se îndoiește de pronunția numelui, cum ar trebui să numească acest har. Adică, după ce a povestit celelalte minuni legate de patimă, spune și despre acest moment: „nici zi, nici noapte”,18 prin care arată că cu siguranță nu se poate numi zi, întrucât nu este soare, dar nici noapte nu este, întrucât nu este întuneric. Căci Dumnezeu a numit întunericul noapte,19 după cum scrie Moise.

Întrucât este noapte în timp, dar în raport cu lumina este zi, din acest motiv profetul spune: „nici zi, nici noapte”. Dacă deci nu este nici zi, nici noapte, după cuvântul profetului, acest ceas, atunci acest har este cu siguranță și se numește altfel. Vreți să spun ce îmi pun în minte? „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul”,20 o zi diferită de zilele care au fost făcute de la începutul creației, prin care măsurăm timpul; această zi este începutul unei alte creații. Căci în această zi Dumnezeu face un cer nou și un pământ nou,21 după cum spune profetul. Care cer? Firmamentul credinței în Hristos.22 Care pământ? Inima bună,23 spun, așa cum a spus Domnul, pământul care bea ploaia care cade pe el și care face spic roditor să crească gras. În această creație, soarele este viața pură, stelele virtuțile, aerul starea transparentă, marea este adâncul bogăției înțelepciunii și cunoașterii, iarba și ierburile sunt învățătura cea bună și învățăturile divine, pe care le pasc oamenii din nome,24 adică turma lui Dumnezeu, pomii care rodesc din lucrarea poruncilor. În această zi este zidit și omul adevărat, care a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.25 Vedeți din ce lume „această zi, pe care a făcut-o Domnul”, a devenit începutul, despre care profetul spune că „nu este nici o zi ca celelalte zile, nici o noapte ca celelalte nopți”.26 Și cuvântul nu a vestit încă darul extraordinar de astăzi. Ea a abolit durerile morții,27 a devenit moașa întâiului născut din morți,28 în această zi sunt sfărâmate porțile de fier ale morții,29 în această zi sunt rupte barele de aramă ale iadului. Astăzi se

deschide închisoarea morții, astăzi se vestește eliberarea captivilor, 30 astăzi orbii văd din nou, 31 astăzi cei ce stau în întuneric și umbra morții, 32 răsăritul ceresc îi va vizita.

Vrei să știi ceva despre cele trei zile? Este suficient să spunem că într-un timp atât de scurt, înțelepciunea atotputernică a putut ajunge în inima pământului33 și să copleșească acea minte măreață care trăia acolo.34 Căci așa îl numește profetul, numindu-l „mare la minte și asirian”.35 Așadar, întrucât inima este într-un fel sediul minții (căci se crede că rațiunea conducătoare se află acolo), de aceea Domnul merge în inima pământului, care este locuința acelei minți ticăloase,36 pentru a-i păcăli gândirea,37 precum spune profeția, pentru a-i prinde pe înțelepți în viclenia lor și a le întoarce argumentele înțelepte în contrariul. Pentru că era imposibil ca prințul întunericului să jignească prezența pură a luminii, întrucât nu vedea nicio urmă de carne în ea, de aceea, de îndată ce a văzut carnea purtătoare de Dumnezeu și a văzut minunile pe care divinitatea le-a făcut cu ea, a nădăjduit că, dacă va învinge carnea prin moarte, va învinge și toată puterea ei. Și de aceea, înghițind momeala cărnii, a fost prins în cârligul divinității și astfel balaurul a fost tras cu cârligul, precum spune Iov, care a prezis în cazul lui ce avea să se întâmple, zicând: „Vei trage balaurul cu cârligul.”38

Să auzim acum glasul profetului spunându-ne ce a studiat această inimă a pământului împotriva întregului univers, când și-a deschis gura împotriva trupului Domnului. Ce îi spune Isaia, dezvăluindu-i gândurile? „Tu ai zis în inima ta: Mă voi sui la cer, îmi voi pune scaunul de domnie mai presus de stelele cerului, voi ședea pe un munte înalt, mă voi sui peste nori, voi fi ca Cel Preaînalt.”39 Acestea sunt gândurile inimii celei rele. Și înainte de aceasta, ce a spus în sinea lui cel mare în răutate, cel rău asirian? Să auzim din nou din glasul lui Isaia ce a spus el: „Cu puterea mâinii mele voi lovi și cu înțelepciunea mea voi muta hotarele neamurilor, le voi sfărâma puterea, voi clătina cetățile multor popoare, voi pune întreaga lume în mâna mea ca pe un cuib și o voi smulge ca pe ouă părăsite și niciuna nu va scăpa de mine și nu se va mai ridica.”40 Cu o astfel de nădejde îl primește pe cel care din dragoste a vizitat pe cei de jos. Și ce a suferit el în locul celor la care nădăjduia? Profeția relatează clar suferința sa, zicând: „Cu puterea mâinii mele voi lovi și cu înțelepciunea mea voi muta hotarele neamurilor, le voi sfărâma puterea, voi clătina cetățile multor popoare. Voi pune întreaga lume în mâna mea ca pe un cuib și o voi smulge ca pe ouăle părăsite și niciuna nu va scăpa de mine și nu se va mai ridica.”40 Cu o astfel de nădejde îl primește pe cel care din dragoste

a vizitat pe cei de jos. Și ce a suferit el în locul celor la care nădăjduia? Profeția relatează clar suferința sa, zicând: „Cum a căzut Lucifer din cer? Cum a fost zdrobit pe pământ, cu patul său de putreziciune, cu veșmântul său de viermi înconjurându-l?”,41 și toate celelalte lucruri pe care le spune despre distrugerea sa, pe care oricine dorește le poate afla cu exactitate chiar din Biblie. Trebuie să readuc problema la subiectul nostru. Din acest motiv, adevărata Înțelepciune coboară în această inimă cu gură mare a pământului, pentru a elimina din ea mintea mare în răutate și a lumina întunericul42 și „viața să înghită muritorul”43 și răul să sfârșească în neființă, întrucât ultimul dușman, care este moartea, va fi desființat.44 Aceasta este ceea ce v-a oferit perioada de trei zile.

A fost harul lent în progresul său? A fost realizat acest bine într-un timp foarte scurt? Vreți să știți amploarea excesivă a ceea ce s-a realizat într-un timp atât de scurt? Numărați-mi toate generațiile de oameni de la prima intrare a răului până la desființarea lor, câți sunt oamenii din fiecare generație și în câte miriade sunt numărați. Este posibil ca un număr să cuprindă mulțimea celor care, prin succesiunea lor de la alții, au fost simultan măriți, iar răutatea și bogăția rea a răutății, pe măsură ce a fost distribuită fiecăruia, a devenit mai mare odată cu fiecare? Și astfel, foarte roditoare, a însoțit întotdeauna generațiile care au urmat răului și s-a răspândit odată cu mulțimea sa spre infinit, până când, înaintând până la punctul extrem al răului, a înrobit întreaga fire umană, potrivit profetului care a făcut această observație generală: „toți au deviat și în același timp s-au corupt și nu a fost nimic printre cei vii care să nu fie un instrument al răului.”45

Așadar, pentru acumularea atâtor răutăți care s-a adunat de la întemeierea lumii până la economia patimilor Domnului și că a risipit-o în trei zile, este aceasta o mică demonstrație a puterii Sale excesive sau este poate mai puternică decât toate minunile istoriei sfinte? Așa cum există multă admirație pentru Samson,46 nu numai pentru că a învins leul, ci pentru că l-a ucis cu ușurință și cu mâinile goale și neînarmate a sfâșiat o fiară atât de mare ca și cum s-ar fi jucat cu ea, tot așa dispariția Domnului a atâtor răutăți fără nicio dificultate este o dovadă mai mare a puterii Sale excesive.47 Nu a fost nevoie ca un potop de volume enorme de apă din cascadele cerului să cadă pe pământ, nici ca abisurile să-și revărseze limitele și să acopere pământul cu mările, nici ca întreaga lume, ca o corabie, să se scufunde cu capul înainte și să meargă la fund, nici ca munții să fie scufundați și vârfurile munților să se ducă sub mare,48 nici ca ploile de foc să purifice stricăciunea cu flacăra lor, ca Sodoma49, nici

altceva similar. Însă o vizită simplă și de neînțeles, o prezență unică de viață și lumină pentru cei care ședeau în întuneric și în umbra morții, a provocat o eclipsă completă și o anihilare atât a întunericului, cât și a morții.

Să mai spun ceva apropiat de ceea ce am spus? Răul a încolțit în șarpe, femeia a fost învinsă de ispita șarpelui, iar apoi bărbatul a fost învins de femeie.50 Răul s-a născut din trei. Care este scopul acestei reamintiri? Putem înțelege o oarecare ordine în bine prin ordinea în care a urmat răul. Văd că există trei receptacule ale răului; primul este cel în care și-a primit constituția, al doilea cel în care a fost transferat și al treilea cel în care a pornit ulterior. Prin urmare, din moment ce răul a inundat aceste trei, mă refer la natura diabolică, la rasa femeilor și la întreaga rasă a bărbaților, tocmai din acest motiv boala dispare ulterior în trei zile, pentru fiecare rasă, adică a celor care s-au îmbolnăvit de rău, o zi a fost rezervată pentru vindecarea ei. Într-o zi oamenii sunt eliberați de boala lor, în a doua zi se vindecă rasa femeilor, iar în ultima zi este nimicit ultimul dușman, moartea, și principatele, puterile și rânduielile potrivnicilor noștri care sunt cu el sunt nimicite împreună cu conducătorul lor.51 Nu vă mirați dacă geneza binelui este împărțită în perioade de timp. Și în prima geneză a lumii puterea divină nu a fost cu siguranță neputincioasă să desăvârșească totul instantaneu, ci plasează crearea ființelor în perioade de timp, astfel încât o parte a creației este terminată în prima zi, cealaltă în a doua și, la fel, după aceea, până când ființele au fost completate după ce Dumnezeu a terminat toată creația în anumite zile. Așa și aici, conform cuvântului inefabil al înțelepciunii Sale, el îndepărtează răul din ființe în trei zile, din bărbați, din femei, din generația șerpilor, unde răul s-a născut mai întâi.

M-am gândit la aceasta în legătură cu numărul zilelor; dacă este corect sau nu, o las la judecata ascultătorilor. Căci cuvântul meu nu este o regulă, ci un exercițiu și o căutare. Și dacă vrei să vezi cu precizie în patimă perioada acestor zile, așteaptă puțin și poate că cuvântul meu îți va lămuri și ție acest lucru (căci nu a mai rămas puțin timp în număr, dacă îl socotești după ceasul al nouălea al zilei de vineri, când și-a dat duhul în mâinile părinților săi). Ce este atunci cuvântul meu? Îndreaptă-ți privirea spre măreția puterii divine și nu vei ignora ceea ce cerem aici; amintește-ți de declarația despotică, ceea ce declară despre sine cel care are puterea a toate, cum prin putere autoautorizatoare și nu prin necesitate naturală desparte sufletul de trup, zicând: „Nimeni nu-mi ia sufletul, ci îl dau eu de la Mine Însumi. Am puterea să-l dau și am puterea să-l iau din nou.”52

Să se înțeleagă aceasta și întrebarea să fie lămurită. Căci Cel ce mântuiește totul prin puterea Sa despotică nu așteaptă să fie silit de trădarea și atacul jefuitor al evreilor și de decizia ilegală a lui Pilat, pentru ca răutatea tuturor acestora să devină conducător și cauză a mântuirii comune a oamenilor. El previne atacul cu iconomia după calea inefabilă a minunilor Sale și S-a oferit oamenilor ca ofrandă și jertfă nevăzută pentru noi, preotul și în același timp Mielul lui Dumnezeu, care a luat asupra Sa păcatul lumii.53 Când s-a întâmplat aceasta? Când Și-a făcut trupul hrană pentru tovarășii Săi și sângele Său băut. Căci este evident pentru toată lumea că un om nu va mânca o oaie dacă oaia nu este mai întâi junghiată. Cel ce Și-a dat trupul ca hrană ucenicilor Săi arată clar că jertfa mielului s-a deja săvârșit. Căci trupul zăcămintei cu siguranță nu ar fi potrivit de mâncare dacă ar fi viu. Când le-a dat ucenicilor Săi să mănânce din trupul Său și să bea din sângele Său, deja pe nesimțite prin autoritatea celui care administra misterul, în mod inexprimabil și invizibil trupul fusese jertfit, iar sufletul se afla în cei cărora autoritatea celui care administra toate acestea le-l încredințase, patrulând acel spațiu din inima pământului cu puterea divină ce era amestecată cu el.

După ce jertfa a fost adusă lui Dumnezeu de către marele preot, care și-a jertfit mielul pentru păcatul comun într-un mod inexprimabil și nevăzut, de atunci încolo, dacă cineva ar număra timpul șederii lor în adâncurile pământului, nu ar rata adevărul. Era seară când au mâncat acel trup sfânt și sfânt, iar noaptea dinaintea zilei de vineri i-a urmat. Apoi, ziua de vineri cu noaptea care a intervenit și a despărțit-o este socotită ca o noapte și două zile. Căci, dacă Dumnezeu a numit întunericul noapte54 și timp de trei ore a fost întuneric peste toată lumea55, acest întuneric este noaptea fără precedent din mijlocul zilei care definește cele două părți ale zilei, una de la zori până la ora a șasea (amiază), iar cealaltă de la ora a nouă până seara, astfel încât până atunci sunt două nopți și două zile. Apoi adăugați noaptea dinaintea Sabatului și apoi ziua Sabatului și aveți trei zile și trei nopți. Așadar, vă rog să cercetați timpul învierii și veți găsi adevărul în ceea ce spun.

Când s-a întâmplat? „Sâmbăta târziu”,56 strigă Matei. Acesta este ceasul învierii cu claritatea Evangheliei, acesta este limita ședерii Domnului în adâncuri. Adică, pe când era deja înaintat spre seară (și seara era începutul acelei nopți care este urmată de prima zi a Sabatului), atunci are loc cutremurul, apoi îngerul ale cărui haine străluceau rostogolește lespedea monumentului său.57 Dar femeile care s-au sculat dis-de-dimineață, în timp ce lumina zilei se ivea deja, astfel încât o oarecare

prevestire din lumina soarelui din răsărit putea fi văzută la orizont, atunci povestesc învierea care avusese loc, la care fuseseră cu siguranță martore la minune, dar nu li s-a spus despre timp. Că a înviat, îngerul le spusese, dar nu a adăugat la informațiile sale când. Dar marele Matei, dintre toți evangheliștii, singur a afirmat cu exactitate timpul, spunând că ceasul învierii a avut loc sâmbătă seara.

Dacă aceste lucruri s-ar fi făcut în acest fel, intervalul pe care l-a propus de joi seara până sâmbătă seara rămâne valabil, cu calculul timpului și al nopții intervenite, așa cum am spus, care au împărțit vinerea în două zile și o noapte. Căci era necesar pentru cel ce are stăpânirea acestui veac ca lucrările sale să nu fie neapărat aliniate cu măsurile stabilite ale timpului, ci să se inaugure noi măsuri de timp pentru necesitatea lucrărilor, și întrucât puterea divină scurtează săvârșirea faptelor bune, măsurile de timp să fie planificate într-un mod trunchiat, astfel încât nici să nu se măsoare un timp mai mic de trei zile și tot atâtea nopți, deoarece rațiunea secretă și confidențială caută acest număr, nici puterea divină să nu fie împiedicată în viteza energiei sale așteptând măsurile obișnuite ale zilelor și nopților. Cel ce are puterea atât de a-și oferi viața pe cont propriu, cât și de a o lua înapoi, oricând dorea, a avut puterea ca poet și de-a lungul veacurilor să nu fie înrobit de lucrările sale timpului, ci să schimbe timpul după lucrările sale.

Însă discursul nu a ajuns încă la punctul culminant. Căci este firesc ca cei mai învățați să se întrebe cum, în același timp, Domnul se dă la trei, și la inima pământului, și la cer cu tâlharul, și la mâinile Tatălui. Căci fariseilor le spune: „Precum Iona era în pântecele chinei, așa va fi Fiul omului în inima pământului trei zile și trei nopți”58 tâlharului: „De acum înainte vei fi cu Mine în Rai”59 și Tatălui: „În mâinile Tale Îmi încredințez duhul”.60 Nici nimeni nu poate plasa Raiul în lumea de dincolo, nici lumea de dincolo în Rai, astfel încât să se înțeleagă același lucru prin ambele, sau ca aceste două să fie numite mâinile Tatălui. Dar aceasta, pentru cei care gândesc logic, poate că nici nu este demnă de discuție. Pentru că, cel care este peste tot cu puterea sa divină și în fiecare loc este prezent și nu este absent nicăieri.

Am aflat și știu un alt motiv pentru aceasta, pe care, cu permisiunea dumneavoastră, îl voi explica în câteva cuvinte. Când Duhul a venit peste Fecioară și puterea Celui Preaînalt a umbrit-o,61 pentru ca omul cel nou să prindă chip în ea (din acest motiv a fost numită nouă, pentru că a fost zidită după voia lui Dumnezeu, nu după calea obișnuită a oamenilor, ca să

devină un vas al lui Dumnezeu, nu făcut de mâini; căci Cel Preaînalt nu locuiește în vase făcute de mâini,62 care sunt făcute de oameni), atunci, în timp ce Sofia își zidea locașul63 și prin umbrirea puterii ca dintr-un fel de pecete, făptura a primit formă în ea, atunci puterea divină s-a amestecat cu ambele componente ale naturii umane, sufletul și duhul, amestecându-se în mod corespunzător cu fiecare. Adică, era necesar ca aceste două lucruri, care erau amorțite prin neascultare (căci moartea sufletului era înstrăinarea de viața adevărată, iar moartea trupului era descompunerea și dizolvarea), era necesar ca moartea să fie alungată din ambele lucruri prin amestecarea cu viața.

Prin urmare, când divinitatea era amestecată în mod potrivit în fiecare dintre cele două elemente ale omului, în ambele erau clar evidente însușirile naturii superioare. Trupul indica divinitatea din el prin efectuarea vindecărilor cu atingerea, în timp ce sufletul manifesta puterea divină cu acea voință puternică proprie. Cu alte cuvinte, așa cum simțul atingerii este special în trup, tot așa este și predestinarea sufletului. Leprosul se apropie cu trupul prăbușit și diform. Cum îl vindecă Domnul? Sufletul vrea și trupul atinge și cu sinergia amândurora patima pleacă. Căci spune: „îndată l-a părăsit lepra”.64 De asemenea, miile de oameni care l-au înconjurat în deșert65 nu vor să-i lase flămânzi, ci el frânge pâinile cu propriile mâini. Vedeți cum în ambele cazuri se manifestă divinitatea care însoțește fiecare, atât în trupul care acționează, cât și în impulsul voinței care se creează în suflet. Dar de ce să povestesc minunile care se întâmplă întotdeauna în același fel și să-mi ocup discursul cu lucruri evidente? Voi trece la cel pentru care am pomenit toate acestea.

Cum este Domnul prezent în același timp atât în iad, cât și în rai? O soluție la această întrebare este că nimic nu este imposibil pentru Dumnezeu, în care sunt toate lucrurile,66 iar o a doua soluție, spre care tinde acum discursul, este aceasta; întrucât Dumnezeu l-a transfigurat pe omul întreg cu Sine însuși prin înălțare și i-a dat natură divină, în timpul iconomiei patimilor nu S-a separat de celălalt element care fusese odinioară amestecat (căci Dumnezeu nu-și revocă darurile67), ci divinitatea a separat sufletul de trup, de bunăvoie, dar a arătat că ea însăși a rămas în amândouă. Cu trupul, în care nu a acceptat stricăciunea morții,68 l-a desființat pe Cel ce avea puterea morții,69 în timp ce cu sufletul a deschis calea tâlharului pentru a intra în rai. Amândouă acestea se realizează simultan; cu amândouă, divinitatea realizează binele, și anume cu nestricăciunea trupului desființarea morții și cu sufletul care se grăbește spre casa sa, întoarcerea oamenilor în Rai.

Întrucât, așadar, compoziția umană are două elemente, în timp ce natura divinității este simplă și monoidă, în momentul separării trupului de suflet, indivizibilul și compozitul nu sunt separate, ci devin din nou unul; căci prin unitatea naturii divine care este prezentă în mod egal în ambele, cele care au fost separate sunt din nou unite. Și astfel moartea se realizează prin divizarea celor uniți, în timp ce învierea este prin unirea celor care au fost divizate. Și dacă întrebi cum se predă cel care este în Paradis în mâinile Tatălui său, Isaia cel ceresc îți va explica această întrebare. Căci el a spus în numele lui Dumnezeu despre Ierusalimul de sus, pe care îl credem a nu fi altul decât Paradisul: „pe mâinile mele ți-ai zugrăvit zidurile”.70 Dacă, așadar, în mâinile Tatălui este conturul Ierusalimului, care este Paradisul, este evident că cel care este în Paradis se află cu siguranță în palmele paterne, unde este conturul orașului divin.

Atât despre acestea. Dar ar merita să includem pe scurt în discursul nostru ceea ce auzim de la evrei, care atacă cu acuzații severe împotriva doctrinei. Ei spun că, în ceea ce privește Paștele, a paisprezecea perioadă a orbitei lunii a fost legiferată pentru evrei de către Moise71, consumul de pâine nedospită timp de șapte zile, iar împreună cu pâinea nedospită, hrana lor ar trebui să fie ridichile. Așadar, dacă respectați cu sârguință ziua a paisprezecea, respectați împreună, spune evreul, atât ridichile, cât și pâinea nedospită; dacă acestea sunt vrednice de dispreț, care este rostul interesului pentru prima? Căci din legile aceluiași legislator, una nu este judecată dreptă și benefică sufletului, iar cealaltă inutilă și de respins, astfel încât este obligatoriu fie să îndeplinim tot ce este prescris pentru Paște, fie să nu respectăm nimic. Și ce faceți? Să ne amintim de cel care ne-a poruncit să nu ne temem de acuzațiile oamenilor și să nu ne lăsăm copleșiți de umilințele lor.72 Cunoaștem, de asemenea, respectarea benefică a rânduielii despre pâinea nedospită și profitul din ierburile amare și utilitatea celei de-a paisprezecea zile. Motivul este următorul și îl vom examina pe scurt. Legea care conține umbra bunurilor viitoare73 are un scop principal, acela ca omul să fie curățit prin diferitele porunci de răul care s-a amestecat cu natura sa. Aceasta se realizează prin circumcizie, aceasta prin Sabat, aceasta prin atenția la mâncare, aceasta prin diferitele jertfe de animale, aceasta prin respectarea diferitelor restricții. Și ar dura mult timp să explicăm ce ne sugerează legea în legătură cu fiecare dintre acestea pentru purificarea vieților noastre.

Așa cum, așadar, prin circumcizia care se face duhovnicește, firea leapădă patimile prin înlăturarea vieții trupești, prin păzirea sabatului se

învață inacțiunea în rău, jertfa animalelor ucide din nou patimile, iar distincția obișnuită a alimentelor necurate vă indică înlăturarea vieții murdare și impure, tot așa această sărbătoare vă prezintă acea sărbătoare, pentru care sufletul se pregătește cu pâine nedospită, abținându-se șapte zile de la pâinea dospită, iar soluția ghicitorii este aceasta. Numărul de șapte zile indică acest timp trecător care se ciclează pe săptămâni, timp în care trebuie să avem grijă ca nicio rămășiță a răutății de ieri să nu se păstreze în ziua de azi, pentru ca amestecarea răului de alaltăieri să nu strice și să nu acrească aluatul de azi. „Să nu apune soarele peste voi cât sunteți încă mânioși”,74 spune Apostolul, care ne poruncește „să nu sărbătorim cu aluat vechi, nici cu aluatul răutății și al rasei, ci cu azimele sincerității și ale adevărului”.75 Orice am învățat despre un fel de rău, suntem învățați prin analogie despre celelalte feluri de rău. Ridichea amară îndepărtează din viața noastră toată prostia și paralizia noastră și pune în locul lor viața de autocontrol și exercițiu sever care este de neconceput simțurilor, pentru că orice educație nu pare să provoace bucurie în momentul de față, ci tristețe.

Oricine, așadar, timp de o săptămână întreagă a acestei vieți, respectă ziua nedospită, mereu prezentă, și, fără să se amestece cu acest vechi viciu, folosind cumpătarea ca hrană a vieții, se separă de orice amestec întunecat.76 Acest lucru este arătat de a paisprezecea zi a orbitei lunii. Întrucât zilele orbitei lunii sunt douăzeci și nouă și jumătate, în care luna, de la începutul lunii, crește și descrește, ajungând la luna plină în orbita sa circulară și din nou crescând și descrescând, revenind la eclipsa totală a luminii, este evident că jumătate din numărul pe care l-am menționat este ziua a paisprezecea sau cam așa ceva. Prin urmare, când luna se întâmplă să aibă această formă, înaintând noaptea pe drumul său prin spațiu, ea adaugă cercului partea care lipsește, astfel încât, odată cu un cerc complet, discul său își unește licăririle cu lumina soarelui din timpul zilei și nicio interferență a întunericului, fie noaptea, fie în zori, nu întrerupe continuitatea luminii, ci lumina rămâne indivizibilă pe tot parcursul succesiunii stelelor (căci chiar înainte de apusul soarelui, luna apare la celălalt capăt al liniei drepte diametral opuse soarelui și luminează lumea cu lumina sa. Și din nou, înainte ca întregul său disc să dispară la orizont, lumina dimineții se amestecă cu rămășițele luminii sale). Astfel, într-o zi cu lună plină, întunericul dispare atât în zori, cât și noaptea, pe măsură ce este dizolvat de succesiunea marilor stele.77

Ce se întâmplă deci cu lumina sensibilă în ziua a paisprezecea, că amestecarea cu întunericul este inacceptabilă toată ziua și noaptea, acest

fapt pe care legea spirituală vrea să-l devină un simbol pentru cei care sărbătoresc spiritual, astfel încât, cu întreaga săptămână de viață, să facă din întregul an al vieții lor un Paște luminos și neîntunecat. Aceasta este situația poruncilor către creștini pentru Paște. De aceea vedem în ziua a paisprezecea și ne imaginăm cu această lumină sensibilă și materială imaterialul și inteligibilul, astfel încât, pe de o parte, pare că căutăm luna plină, care ne dă strălucirea ei continuă toată noaptea, pe când, în realitate, este o lege pentru noi să păstrăm întregul an, care se măsoară în nopți și zile, neîncetat luminos pentru noi și ca faptele întunecate să nu fie amestecate.

Atât despre acestea. Acum, câte înțelesuri sunt conținute în cruce, prin care se desăvârșește misterul pătimirii, cine le poate explica în cuvinte? Nu există oare nenumărate căi care duc la moarte, prin care a fost posibil să se împlinească iconomia morții pentru noi? Dar dintre toate acestea, crucea a fost rânduită de Cel care și-a rânduit pătimirea prin puterea pe care o avea. De ce spune El: „Fiul omului trebuie”? Nu a spus: „Fiul omului trebuie să pătimească acestea”, cum ar spune cineva când prezice viitorul, ci cu cuvintele sale dogmatizează ceea ce, conform unui motiv secret, trebuie să se întâmple în mod necesar, spunând că „Fiul omului trebuie să pătimească multe și să fie respins și răstignit și a treia zi să învie”.78 Acordați atenție înțelesului cuvântului „trebuie”, din care vedem că este dogmatizat că pătimirea nu trebuie să se întâmple în niciun alt mod, decât prin cruce. Care este motivul pentru aceasta? Numai marele Pavel are capacitatea, cel care a fost învățat de acele cuvinte secrete,79 pe care le-a auzit și a fost inițiat în sanctuarele paradisului, să ne explice această taină, așa cum a făcut o aluzie la taină efesenilor prin cuvintele sale: „ca să puteți înțelege împreună cu toți credincioșii care este lărgimea, lungimea, adâncimea și înălțimea (tainei) și să cunoașteți dragostea lui Hristos, care întrece orice cunoaștere, pentru ca să fiți umpluți de toată plinătatea lui Dumnezeu.”80

Într-adevăr, ochiul divin al Apostolului nu a format o imagine neclară a formei crucii, ci a arătat clar prin aceasta că, după ce a lepădat de la ochi toate solzii ignoranței,81 vede clar spre însăși ființele. Adică, a văzut că această formă, împărțită în patru extensii de la joncțiunea din centru, semnifică clar puterea și providența a ceea ce a proiectat din ea, care cuprinde totul, și din acest motiv numește fiecare extensie cu un nume special. Adâncime spune extensia de la mijloc în jos și înălțime extensia în sus, în timp ce lățime și lungime extensiile laterale de la una și alta a joncțiunii, pentru a spune lățime de la o parte a centrului și lungime de la

cealaltă. Prin aceste lucruri mi se pare că vorbirea sa înseamnă clar că nu există nicio ființă care să nu fie condusă de divinitate, supracerescul, subteranul, ceea ce se extinde lateral de pretutindeni până la marginile ființelor. Prin înălțime înțelege ceea ce este în cer, prin adâncime ceea ce este sub pământ, prin lungime și lățime extremitățile intermediare, ceea ce este posedat de puterea care susține totul. Dovada a ceea ce spun ar trebui să fie din ceea ce se întâmplă în sufletul tău în raport cu conceptul de Dumnezeu. Ridică-ți privirea spre cer și contemplă cu mintea adâncurile de dedesubt, întinde-ți intelectul până la laturile și capetele creației cosmice și ia în considerare care este puterea care le ține laolaltă ca o verigă a tuturor lucrurilor și vei vedea că forma crucii este gravată automat în mintea ta cu conceptul conceptului divin, coborând din înălțimi spre adâncuri și extinzându-se transversal de la un capăt la altul.

Această formă a fost lăudată și de marele David în psalmii săi, zicând: „Unde mă voi duce departe de duhul Tău și unde voi fugi departe de fața Ta? Dacă mă voi sui la cer (aceasta este înălțimea), dacă mă voi coborî la iad (aceasta este adâncimea), dacă îmi voi întinde aripile în zori (care este răsăritul soarelui – și aceasta este lățimea), sau dacă voi tăbărî la marginea mării (așa spune el apusul – și aceasta este lungimea)”.82 Vezi cum cu cuvintele tale conturează forma crucii? Tu ești, spune el, cel care treci prin toate și devii veriga tuturor lucrurilor și cuprinde în tine toate capetele. Tu ești sus, ești prezent jos, la un capăt este mâna ta și mâna ta dreaptă duce la celălalt. De aceea marele Apostol, când credința și cunoașterea lui Dumnezeu umplu lumea, spune că Cel ce este mai presus de orice nume va fi venerat în numele lui Iisus Hristos de lucrurile din cer și de cele de pe pământ și de cele de sub pământ.83 Și cu acestea din nou rânduiește cultul după părțile crucii. Regiunea supramundană oferă închinare Domnului în partea superioară a crucii, regiunea mundană în mijloc, iar regiunea subterană ocupă partea inferioară.

Aceasta este și iota, cum spun, pe care o menționează împreună cu antena, care este mai permanentă decât cerul și mai stabilă decât pământul și mai durabilă decât întregul sistem de ființe. „Cerul și pământul vor trece și în forma întregii lumi este trecătoare, dar iota și antena legii sunt veșnice.”84 Linia verticală a crucii care merge de sus în jos se numește iota, cea care merge orizontal din lateral se numește antenă, așa cum putem învăța și de la marinari. Adică lemnul care este lateral pe catarg, de unde întind vela și din forma sa numesc antenă. De

aceea cred că aceasta este ceea ce înseamnă cuvântul Evangheliei, că este ceea ce există toate lucrurile,85 ceea ce dintre toate conține este cel mai veșnic, ceea ce indică, ca prin enigmă și reflecție, prin forma crucii puterea care susține toate ființele. Tocmai de aceea se spune că Fiul Omului nu trebuie doar să moară, ci „să fie răstignit", astfel încât crucea devine pentru cei mai perspicace teologi cea care proclamă prin forma sa puterea atotputernică a celui care s-a înălțat la ea și este totul în toți.86 Să nu uităm să-l pomenim, frații mei, pe acel sfetnic frumos Iosif din Arimateea, care, luând în dar acel trup imaculat și sfânt, l-a înfășurat într-o pânză curată de in și l-a pus într-un mormânt curat.87

Fie ca acțiunea acelui reprezentant oficial să devină o lege pentru noi, ca și noi să putem gândi la fel atunci când primim acel dar al trupului. Să nu-l înfășurăm într-un cearșaf murdar al conștiinței noastre, nici să-l depunem în mormântul inimii care va mirosi a oase moarte și a toată necurăția. Ci, precum spune Apostolul, fiecare să se cerceteze pe sine, pentru ca harul să nu fie condamnat celui ce-l primește în mod nedemn.88 Dar acum, în timp ce vorbesc, simt haina strălucitoare a îngerului luminându-mă, care îmi cutremură plăcut inima, acel dulce cutremur care rostogolește din mormântul omenesc lespedea grea, cu care se deschide din nou ușa învierii.

Să ne grăbim și noi să vedem priveliștea stranie (Sabatul a trecut deja), ca să nu ajungem după femei. Să parfumăm și mâinile noastre parfumurile, credința și conștiința. Aceasta este mireasma lui Hristos.89 Să nu-l căutăm printre morți pe cel care este viu. Domnul îl respinge pe oricine Îl caută în acest fel, spunându-i „nu mă atinge".90 Când mă voi sui la Tatăl meu, atunci vă este îngăduit să mă atingeți. El vrea să spună să nu imprimați în credința voastră forma lui trupească și slugărească, ci să vă închinați celui care este în slava Tatălui și există în chipul lui Dumnezeu și care este Cuvântul lui Dumnezeu. Să auzim ce ne este vestit de femeia care l-a precedat pe bărbat în credință și a făcut aceasta bine, pentru ca, începând în bine, să aibă de-a face să-și ceară iertare pentru ceea ce a fost cauza răului.

Care este atunci vestea bună despre femeie? Un mesaj cu adevărat „nu de la oameni, nici prin oameni, ci prin Iisus Hristos".91 Căci zice: „Ascultați ce ne-a poruncit Domnul să vă spunem, care vă numește și pe voi frații Lui: «Mă sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru, la Dumnezeul Meu și Dumnezeul vostru».92 Ce veste bună și plină de speranță! Cel care pentru noi s-a făcut om ca noi, pentru ca, devenind rudă cu noi, să ne poată face

frații Lui, își oferă firea umană adevăratului său Tată, pentru a atrage toate rudele la Sine. Astfel, fiind conduși înapoi la Dumnezeul cel viu și adevărat, cei care fuseseră robi unor zei inexistenți nu ar trebui să mai aibă nicio acuzație,93 și cei care prin adopție L-au urmat pe Fiul, care s-a făcut pe Sine în trup întâiul născut al creației bune94 dintre mulți frați și a luat toată firea umană, de care s-a făcut părtaș cu trupul care a fost amestecat cu El. Dar, din moment ce pâinea nedospită dinaintea Paștelui are și ridichi, să vedem cu ce îndulcitor îndulcește pâinea cu învierea. Vedeți, în timp ce Petru pescuiește, în mâinile Domnului pâine și o bucată de fagure de miere.95 Gândiți-vă la ce amărăciune al vieții se transformă pentru tine.

Să ne ridicăm, așadar, din pescuitul cuvintelor și să alergăm acum la pâinea care este îndulcită de fagurele bunei nădejdi în Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia i se cuvine slava și puterea împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Note

1. Gen. 26:4.16. Ioan 3:5.

2. Gen. 22:13.

3. Gen. 22:6.

4. Evrei 1:3.

5. Exod 17:11.

6. Isaia 7:14. Matei 1:21-23.

7. Isaia 66:7.

8. Isaia 9:6.

9. Isaia 53:7.

10. Ieremia 11, 19.

11. Ioan 2:1.

12. Matei 22:40.

13. 2 Timotei 3:16.

14. Romani 5:14.

15. Ioan 1:13.

16. Ioan 3:5.

17. Ioan 6:31-33.

18. Zah. 14:7.

19. Gen. 1:3.

20. Psalmul 117:24.

21. Isaia 65:17.

22. Luca 8:15.

23. Isaia 61:11.

24. Psalmul 94:7.

25. Gen. 1, 26.

26. Zaharia 14:1-11.

27. Faptele Apostolilor 2:24.

28. Coloseni 1:18.

29. Psalmul 106:16.

30. Isaia 42:7; 61:1; 45:2.

31. Luca 1:79. Isaia 9:2.

32. Isaia 9:2.

33. Matei 12:40.

34. 1 Corinteni 1:20.

35. Isaia 10:12.

36. Isaia 19:11.

37. Iov 5:13.

38. Iov 40:25.

39. Isaia 14:13-14.

40. Isaia 10:13-14.

41. Isaia 14:12.

42. 1 Corinteni 4, 5.

43. 2 Corinteni 5:4.

44. 1 Corinteni 15, 26.

45. Psalmul 13:3. Romani 3:12.

46. Iudita 14, 6.

47. Efeseni 1:19.

48. Gen. 7, 17-20.

49. Gen. 19, 24.

50. Gen. 3, 1-6.

51. 1 Corinteni 15:26; 15:24.

52. Ioan 10:18.

53. Ioan 1:29.

54. Gen. 1:5.

55. Matei 27:45.

56. Matei 28:1.

57. Matei 28:2-3.

58. Matei 12:40.

59. Luca 23:43.

60. Luca 23:46.

61. Luca 1:35.

62. Faptele Apostolilor 17:24.

63. Par. 9, 1.

64. Luca 5:13. Matei 8:3.

65. Matei 15:32.

66. Coloseni 1, 17.

67. Romani 11:29.

68. Faptele Apostolilor 2:27.

69. Evrei 2:14.

70. Isaia 49:16.

71. Exod 12, 6-8.

72. Isaia 51:7.

73. Evrei 10:1.

74. Efeseni 4:26.

75. 1 Corinteni 5:8.

76. Luca 11, 35-36.

77. Aceste gânduri se bazează pe faptul că lumina soarelui și a lunii este considerată a fi una și pe faptul că la apusul soarelui, în timpul lunii pline, luna răsare de cealaltă parte a orizontului.

78. Luca 9:22; 24:7. Marcu 8:31.

79. 2 Corinteni 12:4.

80. Efeseni 3, 18-19.

81. Faptele Apostolilor 9:18.

82. Psalmul 138:7.

83. Filipeni 2, 10.

84. Mat. 24:35. 1 Cor. 7:31. Matt. 5:18.

85. Coloseni 1, 17.

86. Coloseni 3, 11.

87. Matei 23:57-60. Luca 15:43.

88. 1 Corinteni 11:27-29.

89. Efeseni 5:2.

90. Ioan 20:17.

91. Galateni 1:1.

92. Ioan 20:17.

93. Galateni 4:8.

94. Coloseni 1, 15.

95. Ioan 2:3-14. Luca 24:42.